

Integraal Beheer Openbare Ruimte

Deel I 'Beleidsnota IBOR'

Integraal Beheer Openbare Ruimte Gemeente Almelo

Beleidsnota IBOR

Opdrachtgever: gemeente Almelo
Projectleider gemeente: de heer A. Dohmen
Projectleider adviesbureau: mevrouw C.W. Jansen
Datum: augustus 2014

Colofon:

Dit rapport is in opdracht van gemeente Almelo samengesteld door:

*Eco Consult - Groen, Milieu & Management B.V.
Breukinklaan 52, 6951 NB Dieren
telefoon: 0313 - 42 00 66
fax: 0313 - 4962 25
e-mail: info@ecoconsult-gmm.nl
website: www.ecoconsult-gmm.nl*

Het project is begeleid door een gemeentelijke projectgroep samengesteld uit de volgende personen:

*Bertil Albers, Arjan Dohmen (projectleider), Rob Gerrits, Jan de Jager, Jan Noteboom,
Gert-Jan Oude Engberink, Jasper Renting, Melvin Sahupala, Arnold van der Staak,
Patricia Veenstra en Machiel Wispels*

Auteurs: Rick Lieverse en Karin Jansen

Reken- en tekenwerk: Wendy van Gijssel en Sacha Roering

Foto's: Eco Consult (tenzij anders vermeld bij de foto)

augustus 2014

Deze uitgave is met grote zorgvuldigheid samengesteld. Noch de auteurs, noch de opdrachtgever kunnen aansprakelijk worden gesteld voor eventuele schade als gevolg van onjuistheden en/of onvolkomenheden ten gevolge van het gebruik van deze uitgave.

INHOUD

INHOUD	5
VOORWOORD	7
LEESWIJZER	8
SAMENVATTING	9
1. INLEIDING	12
1.1. Definitie van IBOR	12
1.2. Doel van IBOR	12
1.3. Afbakening van IBOR	13
1.4. Status beleidsnota IBOR	14
1.5. Werkwijze bij de totstandkoming	14
2. VISIE EN AMBITIES	15
2.1 Visie op beheer	15
2.2 Beheerambities	15
3. STRATEGIE	18
3.1 Beheerstrategie	18
3.2 Kwaliteitsgestuurd werken	19
3.3 Gebiedsgericht werken	20
3.4 Klantgericht werken & bewonersbetrokkenheid	21
4. MONITOREN VAN KWALITEIT	24
4.1 Definitie monitoren	24
4.2 Stappenplan monitoring	24
5. AANBEVELINGEN EN UITVOERINGSAGENDA	27
5.1 Aanbevelingen	27
5.2 Uitvoeringsagenda	27
LITERATUUR	30

VOORWOORD

De openbare ruimte is van ons allemaal. Iedereen maakt gebruik van de openbare ruimte als we naar het werk of school gaan, als we een ommetje maken, om te spelen, om te recreëren, of om andere mensen te ontmoeten. Een goede openbare ruimte draagt zo bij aan de leefbaarheid en veiligheid van de inwoners en bezoekers van Almelo.

Als een wijk en straat eenmaal is aangelegd, moet de openbare ruimte beheerd en onderhouden worden. Maar hoe doen we dat? Welke kwaliteit moet die openbare ruimte hebben? Welke kwaliteit kunnen we als gemeente realiseren? Hoe doen we dat en wat kost dat dan? En, zeker niet de minst belangrijke, hoe betrekken we onze bewoners, de gebruikers van de openbare ruimte, daarbij? In deze map IBOR komen al deze vragen aan de orde.

De afkorting IBOR staat voor Integraal Beheer van de Openbare Ruimte. Dit betekent dat de openbare ruimte als geheel wordt gezien. Vanuit deze integrale aanpak wordt met IBOR beschreven hoe we beleidsmatig willen omgaan met het beheer van de openbare ruimte, wat dit betekent voor de werkzaamheden en zeker ook op welke wijze we bewoners betrekken.

Eén van de hoofdlijnen uit het raadsprogramma van onze gemeenteraad is:

Zorg voor de openbare ruimte en een adequaat beheer hiervan is een gemeentelijke verantwoordelijkheid met waar mogelijk een participerende burger. Ook bij de zorg voor de openbare ruimte geldt: meer samenleving en minder overheid. Inwoners krijgen zelf meer inspraak met bijbehorende verantwoordelijkheid/budget.

Dit geeft duidelijk aan dat er een belangrijke taak van de gemeente ligt, maar dat er zeker ook wat wordt gevraagd van de bewoners en andere gebruikers van de openbare ruimte. Met deze nota verwacht ik hieraan de komende jaren verder vorm te geven. Zo werken we met elkaar aan een openbare ruimte waar het voor ons allemaal prettig wonen en leven is.

Anja Timmer
Wethouder stadsbeheer

LEESWIJZER

IBOR-map

Voorliggende Beleidsnota IBOR is één van de in totaal negen documenten uit de IBOR-map. De documenten zijn genummerd in 'hiërarchische' volgorde:

Beleidsniveau	Deel	Naam
	Deel 0	Introductie
Strategisch niveau	Deel I	Beleidsnota IBOR
Tactisch niveau	Deel II	Integraal Verzorgend OnderhoudsPlan (IVOP)
	Deel III	Kaart functionele eenheden
	Deel IV	Kwaliteitscatalogus
	Deel V	Handreiking bewonersbetrokkenheid
	Deel VI	Rapportage nulmeting
Operationeel niveau	Deel VII	Moederbestek onderhoud
	Deel VIII	Handleiding meten

Beleidsnota IBOR

De beleidsnota IBOR is opgebouwd uit vijf hoofdstukken. Hoofdstuk 1 is een algemeen, inleidend hoofdstuk met onder andere definities, doel, afbakening en status van de beleidsnota. In hoofdstuk 2 zijn de visie en ambities voor IBOR opgenomen. Hoofdstuk 3 bevat de te volgen strategie om de visie en ambities te bereiken en in hoofdstuk 4 wordt uitgelegd hoe de IBOR-ambities kunnen worden gevolgd en eventueel bijgesteld. De beleidsnota wordt afgesloten met hoofdstuk 5 waarin aanbevelingen zijn opgenomen evenals een uitvoeringsprogramma met activiteiten en projecten om verder uitvoering te geven aan de beleidsnota IBOR.

Voor de 'snelle' lezers is een samenvatting opgenomen die in vogelvlucht de inhoud van de beleidsnota IBOR weergeeft.

De nota bevat geen 'eigen' bijlagen. Wel wordt er verwezen naar andere documenten uit de IBOR-map. Deze documenten zijn niet te zien als exclusieve bijlagen voor de beleidsnota IBOR en om die reden als aparte documenten in de IBOR-map opgenomen.

SAMENVATTING

Doel Beleidsnota IBOR

Als regiegemeente wil de gemeente Almelo zowel de beheerders als het bestuur een instrument geven om gericht te kunnen sturen op en communiceren over de kwaliteit van het beheer van de woonomgeving. Met het invoeren van Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) en de omschakeling naar een kwaliteitsgestuurd beheer verwacht de gemeente in deze behoefte te kunnen voorzien. IBOR moet tevens gaan dienen als vertrekpunt om inwoners, bedrijven en instellingen, buurten, wijken en dorpen de mogelijkheid te geven om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor de leefbaarheid van de eigen woon- of werkomgeving.

Definities IBOR en kwaliteitsgestuurd beheer

IBOR staat voor Integraal Beheer Openbare Ruimte. Integraal betekent dat ervan uit wordt gegaan dat de openbare ruimte duurzaam als één geheel wordt ervaren. Dit betekent enerzijds dat de inrichting, het onderhoud en het gebruik van de openbare ruimte bij elkaar passen. Anderzijds houdt het in dat de beheerwerkzaamheden (schoon, heel en veilig) voor alle beheeronderdelen (groen, grijs, blauw en rood) op elkaar zijn afgestemd.

Kwaliteitsgestuurd beheer is een innovatieve, resultaatgerichte manier van beheer waarbij niet alleen wordt gestuurd op inspanningen, financiën of werkzaamheden maar vooral op het resultaat hiervan.

De term IBOR is de noemer waaronder gemeente Almelo zowel het integraal als kwaliteitsgestuurd beheer schaaft.

Afbakening

De beleidsnota IBOR maakt onderdeel uit van de zogeheten IBOR-map. De nota beschrijft op strategisch niveau de wijze waarop gemeente Almelo invulling geeft aan het totale beheer van de openbare ruimte (= IBOR) en geeft hiermee input voor de tactische uitwerking en de uiteindelijke operationele uitvoering. Voor de nadere uitwerking op tactisch en operationeel niveau is onderscheid gemaakt tussen verzorgend beheer en technisch beheer. Het verzorgend beheer richt zich op het 'schoon' en in beperkte mate 'heel' houden van de voorzieningen in de openbare ruimte. Het technisch beheer richt zich op de aspecten 'heel' en '(technisch) veilig'. Voor het tactische en operationele niveau zijn – gelijktijdig met de beleidsnota IBOR – aparte documenten opgesteld zoals het Integraal Verzorgend OnderhoudsPlan en de Kwaliteitscatalogus. Deze zijn - samen met nog een aantal andere documenten – ook opgenomen in de IBOR-map.

Visie en ambities

In de Beleidsnota IBOR legt de gemeente haar grondhouding ten opzichte van IBOR vast. Tevens worden de ambities voor het beheer van de openbare ruimte geformuleerd.

De visie op IBOR is als volgt geformuleerd: 'Het beheer van de openbare ruimte richt zich primair op het creëren en in standhouden van een leefbare en veilige omgeving voor de inwoners, bezoekers en overige gebruikers.'

Daarbij heeft de gemeente de volgende beheerambities:

1. Standaardisatie waar het kan.
2. Participatie is vanzelfsprekend.
3. Kwaliteit ontstaat door samenspel.
4. Balans tussen wensen en eisen.

Strategie en speerpunten

De strategie om de visie en ambities te verwezenlijken is als volgt bepaald: 'Het beheer van de openbare ruimte vindt plaats op een 1) integrale, 2) kwaliteitsgestuurde, 3) gebiedsgerichte, 4) klantgerichte, 5) projectmatige en 6) planmatige wijze waarbij de centrale aandacht uitgaat naar de waarden 'schoon', 'heel' en 'veilig' voor alle voorzieningen in de openbare ruimte.'

De zes speerpunten uit deze strategie zijn onderdeel van een gemeente-brede beleidsaanpak en – met uitzondering van speerpunt 2 – niet uniek voor IBOR bedoeld. De speerpunten die vanuit IBOR geïntroduceerd worden dan wel een specifieke invulling krijgen, zijn: kwaliteitsgestuurd werken, gebiedsgerichte aanpak en klantgericht werken & bewonersparticipatie. Opgemerkt dient te worden dat het gekunsteld is om de speerpunten te zien als individuele componenten. Ze hebben een intensieve wisselwerking en zijn bijna altijd in combinatie van toepassing.

- Speerpunt kwaliteitsgestuurd beheer: Om kwaliteitsgestuurd te werken is het nodig om met elkaar af te spreken wat binnen gemeente Almelo onder kwaliteit wordt verstaan. Voor het verzorgend beheer is hiervoor het instrument 'Kwaliteitscatalogus' opgesteld. Hierin is voor 36 beheercategorieën de beheerkwaliteit beschreven op de drie niveaus 'Hoog', 'Basis' en 'Laag'.
- Speerpunt gebiedsgericht beheer: De inrichting van de openbare ruimte en het gebruik van de voorzieningen in de openbare ruimte verschilt per wijk of gebied. Dat geldt ook voor het onderhoud. Om gericht te kunnen sturen op de kwaliteit van de openbare ruimte is onderscheid gemaakt in zogeheten 'functionele eenheden': 10 gebieden die in ruimtelijk/functioneel opzicht van elkaar verschillen.
- Speerpunt klantgericht werken & bewonersbetrokkenheid: De gemeente heeft nog geen beleid op het gebied van bewonersparticipatie in de openbare ruimte. Desondanks zijn er al wel diverse initiatieven gaande. Het is belangrijk om de bestaande initiatieven uit te bouwen en te structureren en de deur open te zetten voor nieuwe initiatieven. De in de nota opgenomen participatieladder kan hierbij als leidraad gebruikt worden.

Monitoren

Monitoring is een onmisbaar instrument bij een professioneel en kwaliteitsgestuurd beheer van de openbare ruimte. Monitoren betekent letterlijk “waarschuwen”, maar in de context van IBOR wordt het veelal vertaald als “volgen, analyseren of bestuderen”. Monitoring levert gegevens op aan de hand waarvan ambities, strategieën en/of werkwijzen zo nodig kunnen worden bijgesteld. In de beleidsnota IBOR is een stappenplan opgenomen voor het realiseren van een professionele monitoring.

Aanbevelingen

De beleidsnota bevat een aantal aanbevelingen die zullen bijdragen aan het daadwerkelijk vormgeven en uitvoeren van IBOR:

1. Geef actief uitvoering aan het Integraal Verzorgend OnderhoudsPlan (IVOP). Integraal en kwaliteitsgestuurd beheren krijgt betekenis door deze wijze van denken, organiseren en uitvoeren in eerste instantie toe te passen voor het verzorgend beheer van de openbare ruimte.
2. Trek de IBOR-strategie door naar de (her)inrichting van de openbare ruimte en (optioneel) naar toezicht & handhaving (Stadstoezicht). Hiermee krijgt IBOR gestalte in de volle breedte van het begrip.
3. Zet in op een structurele monitoring van het verzorgend beheer en zoek (op termijn) naar verbreding voor wat betreft het technisch beheer, de inrichting en het gebruik van de openbare ruimte.
4. Ontwikkel beleid voor bewonersbetrokkenheid en -participatie op grond waarvan betrokkenheid van bewoners bij het beheer van de openbare ruimte verder kan worden verbreed en verdiept.

Uitvoeringsagenda

De algemene aanbevelingen zijn vertaald naar de volgende concrete projecten en activiteiten en voorzien van een planning:

- A. Opstellen handboek inrichting openbare ruimte - loopt
- B. Vaststellen kwaliteitszonerings voor (her)inrichting - 2015
- C. Vaststellen criteria voor het technisch instandhoudingsniveau - 2016
- D. Afspreken zonering en (kwaliteits)criteria voor toezicht & handhaving - 2016
- E. Opzetten professionele monitoring - 2015
- F. Opstellen beleid en instrumenten voor bewonersbetrokkenheid - 2015/2016

Opgemerkt dient te worden dat de projecten en activiteiten wellicht in combinatie met andere projecten (uit de beleidsnota IBOR of van andere afdelingen) kunnen worden opgepakt.

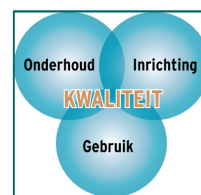
1. INLEIDING

Gemeente Almelo heeft als missie om een 'stad in balans' te zijn, zowel sociaal als fysiek. Voor wat betreft het fysieke aspect is - voortvloeiend uit het bestuursprogramma Leefbaarheid & Veiligheid - het project IBOR gestart en opdracht gegeven voor het ontwikkelen van voorliggende beleidsnota IBOR. Dit hoofdstuk van de beleidsnota bevat de definitie en het doel van IBOR. Tevens zijn de afbakening en wijze van totstandkoming van de beleidsnota IBOR onderwerpen van dit hoofdstuk.

1.1. Definitie van IBOR

IBOR staat voor Integraal Beheer Openbare Ruimte. Integraal betekent dat ervan uit wordt gegaan dat de openbare ruimte duurzaam als één geheel wordt ervaren. Dit betekent dat:

- De inrichting, het onderhoud en het gebruik van de openbare ruimte bij elkaar passen.
- De beheerwerkzaamheden (schoon, heel en veilig) voor alle beheeronderdelen (groen, grijs, blauw en rood¹) op elkaar zijn afgestemd.

Beheer dient breder gezien te worden dan het vaktechnisch onderhoud van de openbare ruimte. Beheer bestaat uit het op kleine schaal opdracht geven tot en/of initiatief nemen voor (her)ontwerp en (her)inrichting van de openbare ruimte, het reguleren en stimuleren van het gebruik van die ruimte (o.a. door toezicht & handhaving) en het hiervoor genoemde vaktechnisch onderhoud (= dagelijks- en groot onderhoud en renovatie).

Gemeente Almelo combineert het integraal werken – waar het kan – met de overstap naar het innovatieve kwaliteitsgestuurd beheer. Dit is een resultaatgerichte manier van beheer waarbij niet alleen wordt gestuurd op inspanningen, financiën of werkzaamheden maar vooral op het resultaat hiervan. Het gewenste resultaat wordt vastgelegd door kwaliteitsomschrijvingen ondersteund met beelden.

De term IBOR is de noemer waaronder gemeente Almelo zowel het integraal als kwaliteitsgestuurd beheer schaaft.

1.2. Doel van IBOR

Met het invoeren van IBOR wil de gemeente Almelo zowel de beheerders als het bestuur een instrument bieden om gericht te kunnen sturen op de kwaliteit van de woonomgeving. Naast communicatie-instrument moet IBOR gaan dienen als vertrekpunt om inwoners, bedrijven en in-

¹ Meer specifiek wordt hierbij bedoeld op het samenspel tussen bestratingen, groenvoorzieningen, waterpartijen en gebouwen in de openbare ruimte. De invloed vanuit IBOR op gebouwen is in de praktijk overigens nog uitermate beperkt.

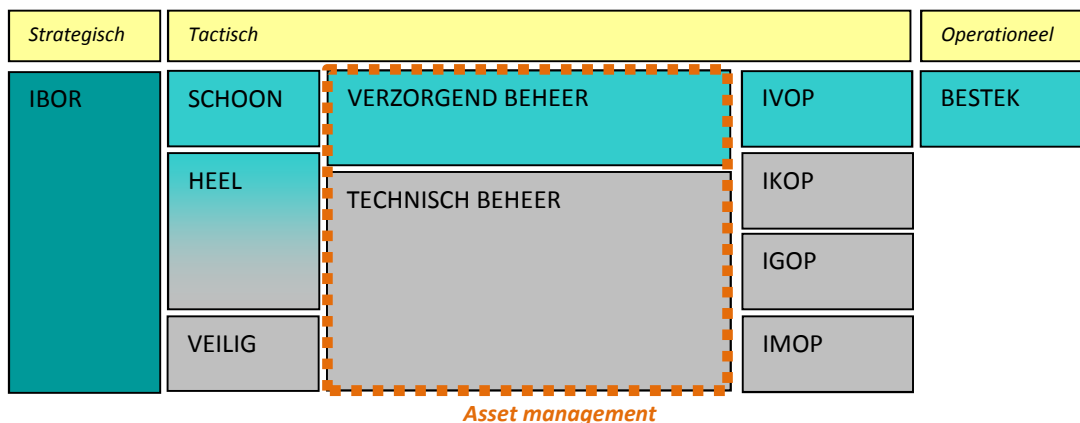
stellingen, buurten, wijken en dorpen de mogelijkheid te geven om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor de leefbaarheid van de eigen woon- of werkomgeving (= participatie).

Kortom, met IBOR heeft de gemeente:

- Een **sturingsinstrument** voor het gemeentebestuur om de kwaliteitsniveaus voor het beheer te bepalen.
- Een **beheerinstrument** voor de gemeentelijke organisatie waarin het vastgestelde kwaliteitsbeeld kan worden gerealiseerd.
- Een **communicatie-instrument** voor inwoners (en bezoekers) van de gemeente dat duidelijkheid geeft over welk kwaliteit men kan verwachten en in hoeverre men daarop invloed heeft.

1.3. Afbakening van IBOR

Voorliggende beleidsnota IBOR beschrijft op strategisch niveau de wijze waarop gemeente Almelo invulling geeft aan het totale beheer van de openbare ruimte (= IBOR) en geeft hiermee input voor de tactische uitwerking en de uiteindelijke operationele uitvoering. Onderstaande afbeelding maakt de onderlinge samenhang inzichtelijk.

Asset management betreft de activiteiten waarmee een organisatie uitvoering geeft aan het optimaal beheeren van de assets en de daarmee verbonden prestaties, risico's en investeringen gedurende de gehele levenscyclus, met als doel het realiseren van het strategische bedrijfsplan en de doelstellingen van de organisatie.
Bron: Leidraad Systems Engineering binnen de GWW-sector.

Op tactisch niveau is onderscheid gemaakt tussen *verzorgend* beheer en *technisch* beheer. Het verzorgend beheer richt zich op het 'schoon' en in beperkte mate 'heel' houden van de voorzieningen in de openbare ruimte. Het technisch beheer richt zich op de aspecten 'heel' en '(technisch) veilig'. Op het tactische niveau is voor het verzorgend beheer – gelijktijdig met de beleidsnota IBOR - het Integraal Verzorgend OnderhoudsPlan (**IVOP**) gemaakt inclusief het bijbehorende onderhouds(beeld)bestek (**BESTEK**) waarin de kaders voor de uitvoering op het operationele ni-

veau zijn vastgelegd. Beide documenten maken deel uit van de IBOR-map (respectievelijk deel II en deel VII). Voor het technisch (en bijbehorend financieel) beheer werkt de gemeente inmiddels met de onderstaande drie instrumenten (niet opgenomen in de IBOR-map):

- **IMOP** (Integraal Meerjaren OnderhoudsPerspectief) kijkt preventief circa vier tot acht jaar vooruit (in verband met twee maal vierjaarlijks beheerritme) zodat integraal financieel gezien voorzieningen/reserves geoptimaliseerd kunnen worden (borgen van de Veiligheid & continuïteit van de openbare ruimte).
- **IGOP** (Integraal Groot Onderhoud en vervangingsProgramma) kijkt preventief en correctief circa één tot vier jaar vooruit, zodat integraal constructief langcyclische (> acht jaar) maatregelen projectmatig worden genomen (borgen van de Heelheid van de openbare ruimte).
- **IKOP** (Integraal Klein OnderhoudsPlan) kijkt correctief maximaal één jaar vooruit op basis van inspecties, zodat integraal technisch cyclisch (één tot acht jaar) herstelklussen worden opgenomen (borgen van de Heelheid van de openbare ruimte).

1.4. Status beleidsnota IBOR

De beleidsnota IBOR is sturend en richtinggevend voor het bestuurlijk handelen zonder dwingend te zijn. Met het vaststellen van de inhoud van deze beleidsnota legt de gemeente haar algemene beleid met betrekking tot IBOR vast voor de periode 2014 - 2018. De beleidsnota IBOR wordt daarmee het uitgangspunt in toekomstige discussies over het beheer en onderhoud van zowel de bestaande als nieuw in te richten openbare ruimte.

1.5. Werkwijze bij de totstandkoming

De gemeente Almelo heeft advies- en ingenieursbureau Eco Consult – Groen, Milieu en Management BV uit Dieren benaderd om het IBOR project en -proces te ondersteunen en begeleiden en de diverse IBOR-documenten, waaronder voorliggende beleidsnota op te stellen. Ook het geven van een training voor de diverse werkniveaus inclusief de opdrachtnemende partijen Twente Milieu en Soweco behoorde tot de werkzaamheden. Hiermee is een begin gemaakt met de implementatie en borging van IBOR.

Er is gewerkt met een gemeentelijke projectgroep bestaande uit beleids- en beheermedewerkers openbare ruimte en stadsdeelbeheerders van de sector 'Stad en Economie'. Op twee momenten is een grotere groep betrokken bij het IBOR-proces te weten bij de startbijeenkomst (juni 2012) en de training (oktober 2013). De projectgroep heeft specifieke en plaatselijke vakkennis, wensen en ideeën aangereikt en tussentijdse resultaten en voorlopige documenten getoetst.

Het gemeentebestuur en management is regelmatig door de gemeentelijke projectleider geïnformeerd over de voortgang.

2. VISIE EN AMBITIES

IBOR-beleid zonder visie is als een huis zonder fundering. In dit hoofdstuk wordt de visie ofwel grondhouding van de gemeente ten aanzien van IBOR beschreven. Tevens zijn de ambities voor het beheer van de openbare ruimte geformuleerd.

2.1 Visie op beheer

De **visie** van de gemeente Almelo voor IBOR luidt als volgt:

VISIE	‘Het beheer van de openbare ruimte richt zich primair op het creëren en in standhouden van een leefbare en veilige omgeving voor de inwoners, bezoekers en overige gebruikers.’
--------------	---

Toelichting

De openbare ruimte is het gezamenlijk domein van de inwoners, bezoekers en overige gebruikers voor verplaatsing, ontmoeting, ontspanning en het ondernemen van andere activiteiten. Bij het ontwerp, de inrichting en de aanleg van de openbare ruimte is zo goed als mogelijk hierop ingespeeld. De gemeentelijke beheerders denken in deze fasen reeds mee over de wijze waarop de functies van de openbare ruimte na de oplevering hiervan zo goed mogelijk in stand gehouden kunnen worden. Dit maakt dat zij in de beheerfase een zo evenwichtig mogelijk verdeelde aandacht kunnen geven aan alle functies van de openbare ruimte. Op deze manier kan vanuit het beheer en onderhoud optimaal bijgedragen worden aan het welzijn van mens, milieu, economie en natuur.

2.2 Beheerambities

De gemeente Almelo heeft de volgende vier ambities voor het beheer van de openbare ruimte:

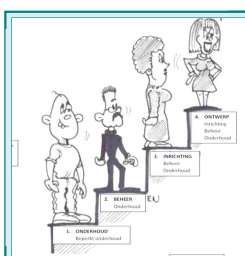

Ambitie 1. Standaardisatie waar het kan

De gemeente concentreert zich op het realiseren van een gestandaardiseerde beheer kwaliteit van de openbare ruimte waarbij als minimumeis geldt dat effectief en efficiënt onderhoud mogelijk is en de functionaliteit van de voorzieningen niet in gevaar komt.

Toelichting

Effectief en efficiënt werken bij het beheer van de openbare ruimte kan onder andere worden bereikt als van meet af aan duidelijk is wat de gewenste kwaliteitsbeelden en/of kwaliteitsindicatoren zijn. Op basis hiervan kunnen de juiste beheermethodes worden gekozen en kan bepaald worden welke maatregelen concreet nodig zijn. Gemeente Almelo kiest voor standaardisatie van de beheerkwaliteit omdat dit beheerders van de openbare ruimte in staat stelt om inzichtelijk te communiceren met bestuurders, gebruikers en (externe) uitvoerenden over het resultaat van het beheer en onderhoud. De standaardisatie moet gezien worden als uitgangspunt en niet als keurslijf. In overleg kunnen uitzonderingen op de standaard worden gemaakt.

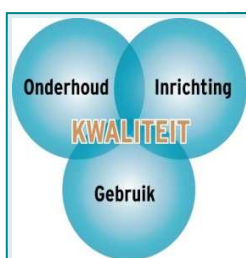

Ambitie 2. Participatie is vanzelfsprekend

Binnen het beheer is ruimte voor participatie van bewoners, gebruikers, bedrijven en andere belanghebbenden.

Toelichting

Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is een zorg van de gemeente. In de gemeente Almelo komt het steeds vaker voor dat hierbij bewoners of bedrijven behulpzaam zijn. Initiatieven van groepen georganiseerde inwoners of andere belanghebbenden wil de gemeente graag stimuleren. Niet zozeer als bezuinigingsmaatregel maar omdat participatie leidt tot betrokkenheid van de gebruikers bij en verantwoordelijkheidsgevoel voor de openbare ruimte.

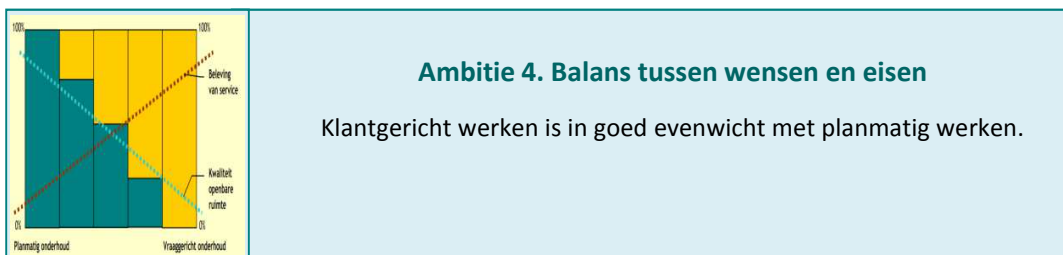
Ambitie 3. Kwaliteit ontstaat door samenspel

De inrichtings-, gebruiks- en onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte is optimaal op elkaar afgestemd.

Toelichting

Gemeente Almelo realiseert zich terdege dat een kwalitatief goede openbare ruimte niet alleen ontstaat door goed onderhoud. Een goede kwaliteit van de openbare ruimte kan alleen worden gerealiseerd als de inrichting, het onderhoud en het (reguleren/stimuleren van) het gebruik met elkaar in balans zijn. Vindt er bijvoorbeeld een forse wijziging plaats in de onderhoudskwaliteit dan zou de inrichtingskwaliteit ook moeten worden aangepast en vice versa. Verandert het gebruik van de openbare ruimte (bijvoorbeeld omdat de samenstelling van de bevolking in een

buurt wijzigt) dan zou – op termijn - de inrichting op het nieuwe gebruik moeten worden aangepast om te voorkomen dat er relatief veel onderhoudsinspanningen verricht moeten worden om de kwaliteit op niveau te houden.

Toelichting

Klant- of vraaggericht werken draagt op positieve wijze bij aan de kwaliteitsbeleving en (soms) veiligheid van de openbare ruimte. Het is een vorm van service van de gemeente aan haar bewoners.

Deze servicegerichte vorm van werken vormt een aanvulling op het planmatig werken (onderhoud en renovatie). Planmatig werken is feitelijk het reguliere onderhoud waarmee de gemeente zorgt dat de voorzieningen in de openbare ruimte in stand blijven en veilig kunnen worden gebruikt.

Het mag duidelijk zijn dat bij het leggen van een sterker accent op klantgericht werken voorkomen moet worden dat dit ten koste gaat van de inzet voor het planmatige onderhoud. Indien dat het geval is, dan heeft dit al snel tot gevolg dat de kwaliteit van de openbare ruimte daalt, hetgeen weer meer servicevragen oproept. Gemeente Almelo wil voorkomen dat bedoelde vicieuze cirkel ontstaat door een goed evenwicht te vinden tussen klantgericht en planmatig werken. Met de planmatige aanpak zorgt de gemeente er dan voor dat zo efficiënt mogelijk de afgesproken kwaliteit geleverd wordt en de klantgerichte aanpak wordt ingezet om door middel van service-onderhoud waar nodig op maat bij te sturen en in te spelen op specifieke aandachtspunten van de inwoners.

3. STRATEGIE

Dit hoofdstuk bevat de strategie om de visie en ambities uit het vorige hoofdstuk te verwezenlijken. De strategie bestaat uit zes speerpunten. Een aantal daarvan is (soms in combinatie) nader uitgewerkt of toegelicht.

3.1 Beheerstrategie

De **strategie** voor IBOR kan als volgt worden geformuleerd:

STRATEGIE	'Het beheer van de openbare ruimte vindt plaats op een integrale, kwaliteitsgestuurde, gebiedsgerichte, klantgerichte, projectmatige en planmatige wijze waarbij de centrale aandacht uitgaat naar de waarden 'schoon', 'heel' en 'veilig' voor alle voorzieningen in de openbare ruimte.'
------------------	--

Toelichting

De strategie bestaat uit de volgende speerpunten:

1. Integraal werken
2. Kwaliteitsgestuurd werken
3. Gebiedsgerichte aanpak
4. Klantgericht werken & bewonersparticipatie
5. Projectmatig werken
6. Planmatig werken

Bovengenoemde speerpunten zijn onderdeel van een gemeente-brede beleidsaanpak en – met uitzondering van het speerpunt Kwaliteitsgestuurd werken – niet uniek voor IBOR bedoeld. In voorliggende nota zal ingegaan worden op de speerpunten die vanuit IBOR geïntroduceerd dan wel een specifieke invulling zullen krijgen: kwaliteitsgestuurd werken, gebiedsgerichte aanpak en klantgericht werken & bewonersparticipatie².

Overigens is het uiteraard gekunsteld om de speerpunten te zien als individuele componenten. Ze hebben een intensieve wisselwerking en zijn bijna altijd in combinatie van toepassing. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor de Nieuwe Visie Wijkgericht Werken (2012). Hier is invulling gegeven

² Hiermee is niet gezegd dat de overige speerpunten (integraal werken, projectmatig werken en planmatig werken) niet van toepassing zijn binnen IBOR. Het zou immers gekunsteld zijn om deze te zien als 'losse componenten'. Het gaat hier echter om speerpunten die reeds elders (zie bijvoorbeeld de Nieuwe Visie Wijkgericht Werken uit 2012) een uitwerking hebben gekregen en binnen IBOR vooral gelden als een 'vast' gegeven.

aan de een combinatie van de speerpunten integraal, gebiedsgericht, projectmatig en klantgericht werken. Hoe voor IBOR voorgesteld wordt invulling te geven aan de speerpunten wordt in navolgende paragrafen behandeld. Ook voor IBOR is sprake van een combinatie van speerpunten waarbij in elk geval geldt dat het speerpunt 'Integraal werken' altijd gecombineerd is met één of meerdere andere speerpunten.

3.2 Kwaliteitsgestuurd werken

De bedoeling van kwaliteitsgestuurd werken is om te kunnen sturen op de kwaliteit van de openbare ruimte. Hiervoor is het nodig om met elkaar af te spreken wat binnen gemeente Almelo onder kwaliteit wordt verstaan.

In het kader van IBOR is voor het **verzorgend beheer** een Kwaliteitscatalogus opgesteld (deel IV van de IBOR-map). Hierin is voor 36 beheercategorieën (bomen, siergroen, afvalbakken, asfaltverhardingen, bruggen etc.) de kwaliteit beschreven op de drie niveaus 'Hoog', 'Basis' en 'Laag'. Per kwaliteitsniveau geven een foto en beschrijving een globale indruk van het bijbehorende kwaliteitsbeeld. Het zwaartepunt van de kwaliteitscatalogus wordt gevormd door een opsomming van de relevante beeldaspecten die tezamen het beeld bepalen. Deze aspecten bestaan uit objectief meetbare criteria en zijn ontleend aan de landelijke standaard voor kwaliteitsnormering van CROW³. Om zo goed mogelijk aan te sluiten op de Almelse praktijk is soms gekozen voor een beperkte aanpassing of samenvoeging van criteria. Globaal is hierbij navolgend schema aangehouden:

CROW	A+	A	B	C	D
Almelo		HOOG	BASIS	LAAG	

Ter illustratie is hierna een voorbeeldpagina uit de Almelse kwaliteitscatalogus opgenomen.

³ Stichting CROW is een landelijk kennisplatform voor Infrastructuur, Verkeer, Vervoer en Openbare Ruimte.

1. Groen – BOOMSPIEGELS EN – STAMMEN			De boomspiegels en boomstammen (= het deel tussen bodem en eerste takkrans) van alle bomen in verharding, gras of beplanting (m.u.v. bos- en bosplantsoen).	Meeteenheid Stuk
HOOG	BASIS	LAAG		
				
<i>Algemene omschrijving</i> De boomspiegel en de boomstam zien er verzorgd uit.	<i>Algemene omschrijving</i> De boomspiegel en de boomstam zien er redelijk verzorgd uit.	<i>Algemene omschrijving</i> De boomspiegel en de boomstam zien er matig verzorgd uit.		
<i>Beeldaspecten</i> • Onkruidbedekking boomspiegels ≤ 5% • Zwerfafval ≤ 1 stuks in de boomspiegels • Bedekking stamoppervlak door stamopschot: ≤ 5% per stuk • Bedekking boomspiegel door wortelopschot: ≤ 20% per stuk • Gemiddelde lengte wortel- en/of stamopschot: ≤ 20 cm per stuk	<i>Beeldaspecten</i> • Onkruidbedekking boomspiegels ≤ 20% • Zwerfafval ≤ 3 stuks in de boomspiegels • Bedekking stamoppervlak door stamopschot: ≤ 25% per stuk • Bedekking boomspiegel door wortelopschot: ≤ 50% per stuk • Gemiddelde lengte wortel- en/of stamopschot: ≤ 50 cm per stuk	<i>Beeldaspecten</i> • Onkruidbedekking boomspiegels ≤ 40% • Zwerfafval ≤ 8 stuks in de boomspiegels • Bedekking stamoppervlak door stamopschot: ≤ 50% per stuk • Bedekking boomspiegel door wortelopschot: ≤ 100% per stuk • Gemiddelde lengte wortel- en/of stamopschot: ≤ 100 cm per stuk		
Onderhoudskosten € 6,89/ st / jr	Onderhoudskosten € 4,95/ st / jr	Onderhoudskosten € 3,36/ st / jr		

Aan iedere beheercategorie is per kwaliteitsniveau een set van werkzaamheden ('werkpakket') gekoppeld. Met behulp hiervan kunnen verschillende kwaliteitsscenario's voor het verzorgend onderhoud worden doorberekend. Zo kunnen de consequenties van bijvoorbeeld de keuze voor een hoge verzorgingsgraad in de centra en een basis verzorgingsgraad in de woonwijken worden doorberekend. Tevens kunnen de financiële consequenties van eventuele bezuinigingen in beeld worden gebracht.

3.3 Gebiedsgericht werken

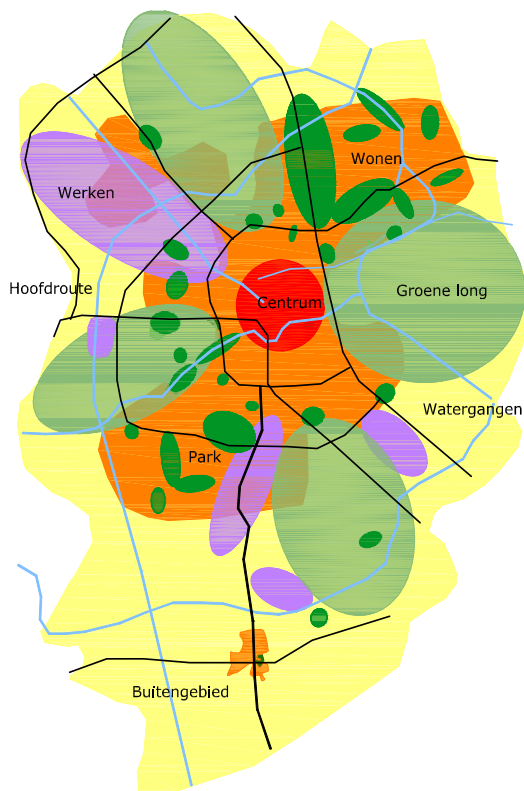
De inrichting van de openbare ruimte en het gebruik van de voorzieningen in de openbare ruimte verschilt per wijk of gebied. Dat geldt ook voor het onderhoud. Mede door de soort inrichting en de intensiteit van het gebruik is het vaak nodig om bijvoorbeeld in een winkelgebied meer aandacht te schenken aan het onderhoud van de voorzieningen dan aan die in een woonwijk. Net als inrichting en gebruik is het onderhoud dus gebiedsafhankelijk.

Om gericht te kunnen sturen op de kwaliteit van de openbare ruimte wil gemeente Almelo voor het project IBOR onderscheid maken in de volgende gebieden, ook wel aangeduid als 'functionele eenheden'⁴:

- Accentpunt: unieke, representatieve en/of beeldbepalende plekken in de stad (o.a. begraafplaatsen, jachthavens, stations en ziekenhuis).

⁴ Tijdens het planproces is overwogen om de 'Beschermd stads- en dorpsgezichten' als aparte functionele eenheid aan te duiden. Beleidsmatig worden namelijk aan gebieden met een dergelijke status specifieke inrichtingseisen gesteld. Aangezien in deze gebieden geen specifieke eisen gelden voor het beheer en onderhoud, is besloten om binnen het kader van de beleidsnota IBOR hiervoor geen aparte functionele eenheid te creëren.

- Buitengebied: gebied buiten de bebouwde kom.
- Centrum: stadshart en dorps- en wijkwinkelcentra,
- Groene long: grote, natuurlijke gebieden die vanuit het buitengebied de stad inkomen.
- Groot groengebied: grote groengebieden binnen de bebouwde kom. Inclusief sportparken.
- Hoofdroute: belangrijkste wegen (buitenring, stadsring, binnenring, radialen).
- Park: kleinere, representatieve groengebieden binnen bebouwde kom.
- Watergangen: beken, kanalen en andere structuurbepalende watergangen.
- Werken: industrieterreinen en bedrijvenparken.
- Wonen: woonwijken

De afbeelding hiervoor geeft een schematische weergave van de functionele eenheden. Deel III van de IBOR-map bevat de gedetailleerde kaart.

3.4 Klantgericht werken & bewonersbetrokkenheid

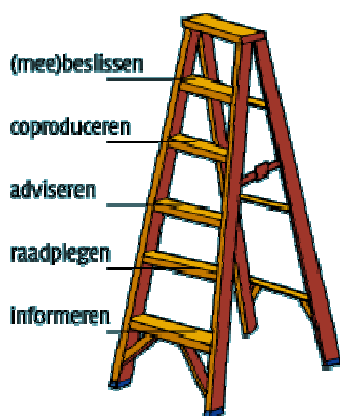
Het beheer van de openbare ruimte staat onder invloed van diverse maatschappelijke ontwikkelingen die uitnodigen om steeds weer op een andere manier naar het beheer van de openbare ruimte te kijken. Tot voor een aantal jaren geleden bemoeide de (gemeentelijke) overheid zich bijna met alles. Dit heeft tot gevolg (gehad) dat bewoners nu bij elk probleem naar de gemeente kijken voor een oplossing in plaats van zelf deze problemen op te lossen. Tegenwoordig - los van afnemende budgetten - wil gemeente Almelo niet meer alles zelf doen. Voorop blijft staan dat het zorgen voor een veilig en functioneel openbaar gebied een kerntaak van de gemeente is en dat klantgericht werken (= een bepaalde mate van serviceverlening door in te gaan op vragen, meldingen en klachten) een speerpunt blijft. Echter gemeente Almelo vindt het belangrijk dat bewoners, bedrijven en andere gebruikers van de openbare ruimte nadrukkelijker (weer) een eigen rol gaan spelen bij en een eigen verantwoordelijkheid nemen in het beheer van de openbare ruimte. De openbare ruimte is immers in eerste instantie het

domein van de bewoners en het is van belang dat zij zelf weer betekenis gaan geven aan hun leefomgeving en zich hiervoor verantwoordelijk voelen.

Bewonersparticipatie – in welke vorm dan ook – kan hierin een rol spelen. Zo kan het gezamenlijk adopteren van groen in een straat of hofje bijdragen aan de sociale cohesie. Het zelf schoonhouden van de buurt kan - naast sociale cohesie - tevens een educatieve werking hebben en het mogen meepraten over de kwaliteit van de openbare ruimte kan de waardering voor de gemeentelijke inspanningen doen verhogen. Tot slot kan het instrument bewonersparticipatie bijdragen aan de uitdaging om - ondanks teruglopende onderhoudsbudgetten - de kwaliteit van de openbare ruimte te handhaven en pleksgewijs zelfs te verhogen.

Participatieladder

Er zijn diverse vormen van bewonersparticipatie. Om de mate van invloed van de participanten aan te geven, wordt vaak met een participatieladder gewerkt. Een veel gebruikte indeling is:

Participatieladder		
Trede	Bewoners	Gemeente
Informeren	Er wordt geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om betrokkenen daadwerkelijk input te laten leveren	Politiek en bestuur bepalen zelf in hoge mate de agenda voor besluitvorming en houden de betrokkenen hiervan op de hoogte
Raadplegen	Geeft zijn mening of kennis rond een onderwerp	Wil de mening van de burgers weten en houdt hiermee rekening in de besluitvorming
Adviseren	Genereert ideeën en oplossingen voor een goed advies	Geeft vooraf het beleidsthema aan en neemt het advies serieus in overweging
Coproduceren	Werkt intensief met de gemeente mee aan plannen of beleid	Ziet de burger als stakeholder in de planvorming en laat het resultaat van de participatie zwaar wegen in de besluitvorming
Meebeslissen	Is medeverantwoordelijk voor beslissingen	Laat (deel)beslissingen over aan de burger

Gemeente Almelo heeft nog geen beleid op het gebied van bewonersparticipatie in de openbare ruimte. Desondanks zijn er al wel diverse initiatieven gaande, onder andere zelfonderhoud van de openbare ruimte in de kern Bornerbroek en diverse schoonmaakcampagnes verspreid over de stad. Tevens vindt er afstemming plaats tussen de gemeente en de bedrijven op Businesspark XL over parkmanagement. Het is zaak om de bestaande initiatieven uit te bouwen en te structureren en de deur open te zetten voor nieuwe initiatieven. De hiervoor afgebeelde participatieladder zou als leidraad gebruikt kunnen worden bij het verder uitbouwen van bewonersparticipatie. Met betrekking tot IBOR zijn algemene tips en andere ideeën voor bewonersbetrokkenheid (zoals een bewonersschouw) opgenomen in de Handreiking bewonersbetrokkenheid (deel V van de IBOR-map).

4. MONITOREN VAN KWALITEIT

IBOR is een nieuwe manier van werken. Het is belangrijk om te volgen of met deze manier van werken de vastgestelde ambities worden gehaald, of de gekozen ambities wel de juiste zijn en of daarbij de juiste strategie wordt gevolgd. In dit hoofdstuk wordt aangegeven op welke wijze IBOR geëvalueerd en eventueel bijgesteld kan worden.

4.1 Definitie monitoren

Monitoren betekent letterlijk “waarschuwen”, maar in de context van IBOR wordt het woord veelal vertaald als “volgen, analyseren of bestuderen”. Door te monitoren worden ontwikkelingen gevolgd en geanalyseerd. Monitoring levert gegevens op aan de hand waarvan ambities, strategieën en/of werkwijzen zo nodig kunnen worden bijgesteld en is daarom noodzakelijk voor een gemeente die haar regietaak professioneel wil uitvoeren.

Monitoren strekt zich uit naar het beheren in ruime zin (inrichting/onderhoud/gebruik, zie voor de definitie van beheer ook hoofdstuk 1). De benodigde gegevens hiervoor kunnen worden betrokken uit diverse bronnen zoals technische inspecties, bestekmetingen, omnibusenquêtes, beleidsschouwen, bewonersschouwen, klachten- en meldingenlijn etc. Het monitoren is echter niet het lukraak verzamelen van gegevens. Daarom volgt hierna een stappenplan voor de opzet en het uitvoeren van een professionele monitoring. Deel VIII van de IBOR-map (‘Handleiding meten’) gaat dieper op de materie in en bevat onder andere een gedetailleerde handleiding voor het uitvoeren van een beleidsschouw.

4.2 Stappenplan monitoring

De totstandkoming van een professionele monitoring is grofweg te verdelen in vier stappen:

- a. Bepalen doelstelling monitor
- b. Inventariseren beschikbare bronnen
- c. Bepalen doelgroep
- d. Monitoren, rapporteren en bepalen acties

Hierna wordt per stap een korte nadere toelichting gegeven en wordt voor zover mogelijk een voorzet gedaan voor concrete invulling.

Ad a. Bepalen doelstelling monitor

Voorafgaand dient nadrukkelijk stilgestaan te worden bij het doel van de monitor. Soms zal het gaan om een specifiek onderwerp (onkruid, zwerfafval, vandalisme), maar vaker zal het gaan om een beeld te geven van de algehele beheer kwaliteit van de openbare ruimte. Veel voorkomende doelen van een beleidsmonitoring zijn:

- Verantwoording afleggen naar bestuur en management over de besteding van het onderhoudsbudget waarbij eventuele knelpunten bijvoorbeeld in het gebruik en/of de inrichting van de openbare ruimte inzichtelijk zijn gemaakt.
- Rapporteren aan bestuur over het al of niet bereiken van vooraf gestelde doelen en adviseren over aanpassing of bijstelling.
- Evalueren of werkprocessen of (meerjaren)planningen moeten worden aangepast.
- Communiceren over de kwaliteit van de openbare ruimte met bestuur, wijkraden, inwoners en andere gebruikers.

Ad b. Inventariseren beschikbare bronnen

De volgende bronnen kunnen input leveren voor de monitoring:

- Bestekmetingen en technische inspecties; het betreft de bestekmetingen zoals deze voor diverse bestekken (o.a. prestatiebestek Reiniging) verricht worden. Verder gaat het om de periodieke technische inspecties zoals deze uitgevoerd worden bij bijvoorbeeld wegen en speelvoorzieningen.
- Meldingen van bewoners; de klachten en meldingen van bewoners vastgelegd in het gemeentelijke meldingssysteem (Melddesk) eventueel aangevuld met binnengekomen reacties over het onderhoud via andere kanalen (brief, telefoon).
- Omnibussenquête; deze enquête wordt eens in de twee jaar gehouden en zou kunnen worden uitgebreid met vragen over het beheer van de openbare ruimte.
- Integrale beleidsschouw; dit is een (meer)jaarlijks uitgevoerde brede meting naar de gemiddelde onderhoudskwaliteit van alle voorkomende voorzieningen in de openbare ruimte. De nulmeting van september 2012 kan gezien

worden als de eerste in een reeks beleidsschouwen (zie deel VI in de IBOR-map).

- Thematische beleidsschouw; dit is een veelal meerjaarlijkse schouw waarbij gekeken wordt naar één of meerdere aspecten (onkruid, zwerfafval, graffiti) van de openbare ruimte.
- Bewonersschouw; periodieke schouwen door wijkplatforms of groepjes individuele buurtbewoners samen met gemeente en eventueel andere instanties (woningbouwvereniging, politie) naar de kwaliteit van de leefomgeving. Een dergelijke schouw gaat vaak ook over (subjectieve) veiligheid en inrichting van de woonomgeving en gebruik/misbruik van de openbare ruimte. Om ten aanzien van het onderhoud gerichte feedback te krijgen, is het aan te raden een op maat gemaakte schouwgids voor bewonersschouwen en een protocol hiervoor te maken.

Ad c. Bepalen doelgroep

Voorafgaand is het eveneens van belang om vast te stellen voor welke doelgroep de beleidsmonitoring bedoeld is. Zijn dit de beheerders? De ambtelijke organisatie? Gemeentebestuur of wijkplatforms? Of alle partijen tezamen?

Als er sprake is van één specifieke doelgroep kan dit betekenen dat niet alle gegevensbronnen relevant zijn. Bijvoorbeeld voor het bestuur kunnen de beleidsschouw en de klachten/meldingen van meer betekenis zijn dan de uitkomsten van technische inspecties (die juist voor de beheerders relevanter zijn). In het algemeen is het praktisch om de monitoring zodanig breed op te zetten dat deze voor alle doelgroepen bruikbare informatie bevat.

Ad d. Monitoren en rapporteren

Deze stap bestaat uit het daadwerkelijk verzamelen, selecteren en analyseren van de gegevens uit de verschillende bronnen en uitwerken naar conclusies en adviezen voor de verschillende doelgroepen. Zo mogelijk worden de uitkomsten gekoppeld aan een concreet actieprogramma zodat helder wordt wat concreet ondernomen kan/moet worden.

Het hangt af van de doelstelling en doelgroep of hiervoor gebruik gemaakt wordt van slechts één of meerdere gegevensbronnen. Zo kan bijvoorbeeld prima volstaan worden met een beleidsmonitoring op grond van in drie opeenvolgende jaren uitgevoerde beleidsschouwen, maar kan ook gekozen worden om de uitkomsten hiervan tevens te koppelen aan de ontwikkeling van de klachten en meldingen over het onderhoud.

5. AANBEVELINGEN EN UITVOERINGSAGENDA

Dit laatste hoofdstuk bevat een aantal aanbevelingen om IBOR binnen de gemeente verder gestalte te geven en een uitvoeringsprogramma waarin activiteiten en projecten zijn opgenomen om uitvoering te geven aan de nota IBOR.

5.1 Aanbevelingen

Deze paragraaf bevat een aantal aanbevelingen die zullen bijdragen aan het daadwerkelijk vormgeven en uitvoeren van IBOR. Met andere woorden: wat te ondernemen om IBOR in de volle breedte gestalte te geven?

1. Geef actief uitvoering aan het Integraal Verzorgend OnderhoudsPlan (IVOP). Integraal en kwaliteitsgestuurd beheren krijgt betekenis door deze wijze van denken, organiseren en uitvoeren in eerste instantie toe te passen voor het verzorgend beheer van de openbare ruimte (zie ook deel III van de IBOR-map).
2. Trek de IBOR-strategie door naar de (her)inrichting van de openbare ruimte en (optioneel) naar toezicht & handhaving (Stadstoezicht). Hiermee krijgt IBOR gestalte in de volle breedte van het begrip; het accent ligt hierbij dan op het kwaliteitsgestuurd en gebiedsgericht werken uit de geformuleerde IBOR-strategie (zie § 3.2 en § 3.3).
3. Zet in op een structurele monitoring van het verzorgend beheer en zoek (op termijn) naar verbreding voor wat betreft het technisch beheer, de inrichting en het gebruik van de openbare ruimte. Monitoring is een onmisbaar instrument bij een professioneel beheer van de openbare ruimte (zie ook deel V, VI en deel VIII van de IBOR-map).
4. Ontwikkel beleid voor bewonersbetrokkenheid en -participatie op grond waarvan betrokkenheid van bewoners bij het beheer van de openbare ruimte verder kan worden verbreed en verdiept. Zo kunnen bewoners niet alleen bij het onderhoud en de inrichting worden betrokken maar ook bij het evalueren van de beleidskeuzes op het gebied van kwaliteit en het volgen van ontwikkelingen hierin (zie ook deel V van de IBOR-map).

5.2 Uitvoeringsagenda

De algemene aanbevelingen uit voorgaande paragraaf zijn vertaald naar concrete projecten en activiteiten die nodig zijn om daadwerkelijk uitvoering te geven aan de beleidsnota IBOR. De projecten en activiteiten zijn opgenomen in de hierna komende tabel en verderop in deze paragraaf kort in tekst toegelicht.

Het is belangrijk te realiseren dat de projecten en activiteiten wellicht in combinatie met andere projecten (uit deze tabel of van andere afdelingen) kunnen worden opgepakt. Mede om die reden is een jaarlijkse evaluatie en actualisatie van de uitvoeringsagenda aan te bevelen om op basis daarvan de kolommen 'prioriteit' en 'financiën' in of aan te vullen. De uitvoering van projecten

is vanzelfsprekend aan diverse randvoorwaarden gebonden en gekoppeld aan beschikbaar te maken financiën.

Voor het bepalen van de planning (jaar van uitvoering) is gebruik gemaakt van het kwadrant van Eisenhower. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in het belang en de urgentie van een project of activiteit:

- Belang: in hoeverre draagt het bij aan de doelstelling?
- Urgentie: hoe snel moet actie worden ondernomen?.

	Urgent	Niet urgent
Belangrijk	DOEN	PLANNEN
Niet belangrijk	DELEGEREN	DELETEN

Nr.	Project of activiteit	Belangrijk	Urgent	Planning ³
A.	Opstellen handboek inrichting openbare ruimte	ja	ja	Loopt
B.	Vaststellen kwaliteitszonerings voor (her)inrichting.	ja	ja	2015
C.	Vaststellen criteria voor het technisch instandhoudingsniveau.	ja	nee	2016
D.	Afspreken zonering en (kwaliteits)-criteria voor toezicht & handhaving	ja	nee	2016
E.	Opzetten professionele monitoring	ja	ja	2015
F.	Opstellen beleid en instrumenten voor bewonersbetrokkenheid	ja	nee	2015 / 2016

Toelichting projecten en activiteiten

A/B. Handboek inrichting openbare ruimte: Een dergelijk handboek (ook wel Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) genoemd) bevat een gestructureerde verzameling van eisen en standaardoplossingen die voortkomen uit wet- en regelgeving, gemeentelijk beleid en praktische kennis en ervaring. Het doel van zo'n handboek is om samenwerking en onderlinge afstemming te verkrijgen tussen alle vakgebieden en vakdeskundigen die zich bezighouden met ontwikkeling, (her)inrichting en beheer. Bij voorkeur worden er op drie niveaus eisen gesteld: gebiedsniveau, straatniveau en elementniveau. Aanbevolen wordt om voor het gebiedsniveau gebruik te maken van de functionele eenheden die in het kader van IBOR zijn onderscheiden (zie de kaart functionele eenheden in deel VI van de IBOR-map).

C. Criteria voor technische instandhoudingsniveau: Met het IVOP (deel III van de IBOR-map) en bijbehorende Kwaliteitscatalogus (deel IV van de IBOR-map) heeft gemeente Almelo de beschikking over een drie sets kwaliteitscriteria (één set voor elk kwaliteitsniveau) voor het verzorgend beheer waarmee 'gespeeld' kan worden om het gewenste effect te bereiken. Voor het technisch beheer is het raadzaam te werken aan een set kwaliteitscriteria waarmee uitgedrukt wordt wat het 'instandhoudingsniveau' is: het uiterste niveau waarop de (technische) functionaliteit van de voorzieningen nog langdurig in stand te houden is. Dit is belangrijk om te voorkomen dat onder druk van bezuinigingen of anderszins keuzes gemaakt worden in het beheer van de openbare ruimte die op de middellange termijn leiden tot kapitaalvernietiging.

D. Kwaliteitscriteria en –zoning voor toezicht & handhaving: volgens de definitie van IBOR maakt het reguleren en stimuleren van het gebruik van de openbare ruimte onderdeel uit van het beheer. Toezicht op en handhaving van het gebruik kunnen daarmee gezien worden als beheermaatregelen. Er is een duidelijke link tussen toezicht & handhaving en de inrichting en (in mindere mate) het onderhoud van de openbare ruimte. Toch wordt in de praktijk nauwelijks ingespeeld op deze link. Zo is toezicht & handhaving vaak voor de gehele gemeente gelijk: overal wordt (soms ad hoc matig) gehandhaafd op het hondenbeleid, het parkeerbeleid, milieubeleid of (jeugd)overlast ongeacht de eventuele specifieke problematiek of situatie in bepaalde gebiedsdelen en zonder vooraf goed na te denken over doelen, prioriteiten en interventie- en sanctiestrategieën. Gebiedsgerichte en informatiegestuurde handhaving, eventueel aan de hand van vooraf besproken 'kwaliteitscriteria' kan niet alleen leiden tot een betere integrale kwaliteit van de openbare ruimte maar ook tot een kostenbesparing. Het ligt voor de hand om voor de gebiedsindeling gebruik te maken van de voor IBOR benoemde functionele eenheden (deel III van de IBOR-map). Kwaliteitscriteria dienen te worden ontwikkeld.

E. Professionele monitoring: Monitoring is een teken van professioneel beheer. Door te monitoren kunnen (onverwachte) verbanden tussen onderhoud, inrichting en gebruik worden gesignaleerd en kan hierop gericht actie worden ondernomen. Een professionele monitoring vraagt om het opzetten van een vaste structuur en cyclus van monitoring, bijbehorende protocollen en wellicht een organisatieaanpassing (centraal 'makel- en schakelpunt'). Tevens is een aantal concrete hulpmiddelen nodig bijvoorbeeld een schouwboekje voor bewoners.

F. Beleid en instrumenten voor bewonersbetrokkenheid: Om serieus en structureel werk te maken van bewonersbetrokkenheid is het ontwikkelen van beleid en instrumenten noodzakelijk. Zie ook deel V van de IBOR-map.

LITERATUUR

Interne bronnen

Bedrijfsplan team BOR, gemeente Almelo, 2013

Beeldkwaliteitsplan Openbaar Groen, gemeente Almelo, april 2005.

Beeldkwaliteitsplan Openbaar Groen – bijlagen, gemeente Almelo, april 2005.

Beheerplan Dollegoor/Slachthuisakade, gemeente Almelo, mei 2013.

De Schone Stad, kaderstellende notitie voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte: onderdeel “schoon en netjes”, gemeente Almelo, december 2008.

Masterplan Almelo, gemeente Almelo, 2004/2005.

Nieuwe Visie Wijkgericht Werken, gemeente Almelo, 2012.

Plan van aanpak Integraal Groot OnderhoudsPlan (IGOP), gemeente Almelo, april 2013.

Visie op vergunningverlening, toezicht en handhaving (concept), gemeente Almelo, februari 2012.

Externe bronnen

Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2010, landelijke standaard voor onderhoudsniveaus, CROW, 2010.

Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2013, landelijke standaard voor onderhoudsniveaus, CROW, 2013.

Leidraad inrichting openbare ruimte, handreiking voor het opstellen van een standaard programma van eisen, stichting CROW, 2008.

Navigator, koersen naar kwaliteitsgestuurd beheer, Vereniging Stadswerk Nederland, 2009.

Rapportage De ‘doe-democratie’ naar een nieuwe verhouding tussen overheid en samenleving, resultaten van een online enquête onder Nederlandse gemeenten over het ondersteunen en stimuleren van de ‘doe-democratie’, Partners+Pröpper, juni 2013.

Stadswerk magazine themanummer ‘Veilig ontwerp en beheer’, Vereniging Stadswerk Nederland i.s.m. Stichting Veilig Ontwerp en Beheer, nummer 05, 2013.